

У Београду 26. Априла 1855.

ШУМАДИЧКА,

ЛИСТЪ ЗА

КЊИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издавателъ Любомиръ И. Иенадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овай листъ излази вторникомъ и петкомъ, цѣна му је за три мѣсѣца 4 цванцика.

№ 35.

ПОПКУ.

(по Пфефелу.)

Пой ми милый попче, пой,
Подъ огњиштемъ стой,
Никаково грло,
Нецѣнимъ такъ врло,
Како гласацъ твой.

Ты твой у тишины
Даешь чуті гласъ:
Како мудрацъ сбильскій
Кои овай мирски
Бѣжи дружбе прасъ.
Царской у палати
Злобио кои врагъ,
Вребо бы те удиль;
Али овде гудиль
Ты си мени драгъ.

Када дуге ноћи
Сна неимамъ гди,
Шакъ те онда чуемъ
Тымъ се утѣшумъ;
Са мномъ попакъ бди!

Ту ты милый попче,
Непрестано стой:
А кадъ умремъ, тебы
Кровь ты здѣлай себы,
Гробный камень мой.

Л. Миловановъ.

ПУТИЧКА ПИСМА.

Генфъ — Септ. 1847. год.

(продужено.)

Ево ме већ једанпутъ и у Генфу, на край Швайцерске, на граници Француске. Текъ сада могу рећи да самъ свршио мое путованье по Швайцерской. Ово је она варошъ коју самъ опредѣлио за мое пристаниште, ту самъ се рѣшио да неколико месеци проведемъ, да се одморимъ, и да се у Францускомъ језику болѣ упутимъ, пре него што у Паризъ пођемъ. Немачки језикъ издао ме је јоште у Берну, где пола люди немачки а пола француски говоре, а у Невшатлу, Ивердону, Лаузани, Вевею, Вил-

неву, и уобште око целогъ овогъ језера, све се француски говори, и редко самъ ће кој речь немачку чуо. Съ почетка было ми је чудновато и врло необично, кадъ самъ изашао изъ домашаја немачкогъ језика. Било ми је врло мучно, кадъ писамъ могао говорити, премда самъ све разумевао шта ми кој говори; я самъ мислио да самъ баремъ толико, колико једномъ путнику треба, знао француски, јербо самъ у Берлину и у Хайделбергу учіо и толико лепы француски књига читao и разумевао.

При повратку моме изъ Вевеја, бавио самъ се у Лазуани једанъ данъ, одакле самъ паробродомъ пошао. Кадъ самъ се возио на боденскомъ језеру, писао самъ ти да је то најлепше језеро; кадъ самъ видио цирихско језеро одушевљио јономъ лепотомъ, писао самъ ти да је то најлепше језеро; кадъ самъ ишао поредъ цугскогъ језера казао самъ то исто; кадъ самъ видио брѣнцко и тунско језеро, опетъ самъ казао да су то најљепша језера на свету; то исто писао самъ ти за бѣлско и Невшателско језеро — шта ми дакле остає за ово последње и највеће швайцерско језеро да ти кажемъ. Што је било лепы речи потрошио самъ за она друга језера, која нису ни у пола овако лепа као ово. Прибрежја генфскогъ језера, засађена виноградима и посуга селима, варошицама и лепимъ увеселителнимъ кућама, чине, те путникъ, заборави да идже што годъ друго на свету има што према овоме може лепо быти. Кадъ се очи на каквога лепоти укоче, онда се и језикъ укочи. Зато, овде нећу ти много о лепоти овогъ језера говорити. Јербо ма колико што годъ лепо было, кадъ се одвежи много хвали и узноси, постаје несносно. Паробродъ био је пунъ путника. Монбланъ све выше и выше указивао намъ се са својимъ снѣжнимъ врјомъ. Генфъ, кој је предъ нама на дну језера лежао све намъ се выше приближавао. Што смо ближе Генфу били, језеро је све уже постаяло, и све се боль примѣчавао токъ Роне, кој крозъ средъ језера тече, и кадъ Генфа изъ језера изтиче и крозъ средъ вароши стравито брзо тече. — То је она иста рѣка, на које самъ извору пре краткогъ времена био; и гледао како изподъ леда мирно и скромно изтиче. —

Језеро неможе се рећи да је бистро или зелено, него сваки мора признati да је плаво, његова боя равна је не-бу кој се у њему као у каквомъ огледалу огледа. Путованъ съ паробродомъ низъ језера, одъ Лаузане до Генфа трајао је петъ сатиј. За то време ни једанъ путникъ није имао ни два минута дугогъ времена. Овуда неможе

човекъ видити путнике, како на дунавскими паробродима, и почео мислiti да ме є гдъ снегъ на Алпима затрда спаваю. — Кадъ смо били близу Генфа заиста били пао, нie се могао толико обрадовати; колико я, кои се смо сви, кои смо првый путь сада долазили, како обчарани. Предъ вече смо дошли. Поредъ обале врвio въ светъ, и очекивао изъ любопитства, напът паробродъ, на десной страни био въ малый островъ, поредъ кога мостъ води на другу страну вароши, на томъ острову, одакле се найбољ Мон-бланъ види, свирала въ музика, и мложина света шетало въ тамо амо. На томъ маломъ острову, кои є лепымъ цбуновима засађенъ, стои одъ бронзе велика штата Жан-жакъ Русоа. Познато є да є онъ овде у Генфу рођенъ, и ова варошъ, коя га є негда протерала, и иѣгове книиге спалила, кадъ є дошла къ себи, подигла му въ споменикъ, на найлепшемъ свомъ месту.

Генфъ є найличнейшай са стране езера, и оно впечатлениe найвеће є, кое на путника учини, кадъ паробродъ према овакимъ высокимъ кућама кое су поредъ обале, стане.

У Генфу одседнемъ у гостилици кодъ „Теразия“. Од ма самъ трчао на пошту, коя є само неколико корака одъ мое гостилици била удалъна. На пошти нађемъ све мое ствари кое самъ изъ Хайделберга послao да ме овде чекао, и кое ни самъ, сбогъ лакшегъ путованя хтео са собомъ понети. Осимъ тога нађемъ много писама. Комъ самъ годъ прятелю при полазку изъ Хайделберга писао и казао съ Богемъ; тай ме є свакiй са своимъ одговоромъ овде дочекао. На пошти нађемъ, као што самъ се и вадао, и писмо съ новцима, за идућа три мѣсцеца. Кадъ ми поштаръ све то преда — каже ми: „еданъ господинъ два пута є долазio овде, и пытао за васъ, и молио ме како дођете да вамъ кажемъ да идете къ иѣму.“ По томъ забележи ми на једной цедуљици: Рут-каружъ № 282. то є био адресъ тога господина што ме тражио. Пытао самъ на пошти ко є тай господинъ нису ми ништа умели казати. Ни једногъ познаника у Генфу я немамъ: првый путь сада самъ овде дошао, и неко једва чека да се самномъ састане. Да є био првый Априль, мыслю бы да ме поштаръ ће да превари. Чудећи се, разпытывао самъ гдѣ є тай сокакъ, и кадъ ми кажу у гостилици, да є то изванъ вароши, седнемъ на једна кола, кажемъ кочијашу адресъ, и са нестрапленъмъ једва самъ чекао да видимъ тога непознатогъ познаника. Изъ вароши изађемо, и крозъ лепе алеје, возio самъ се једно десетъ минута. Ту нађемъ лепе куће, гдѣ леже готово свака за себе, и око сваке куће била су засађена дрва, и баште уређене. Кочијашъ заустави кола предъ једномъ прекрасномъ баштомъ, у средъ те баште била є једна дво-катна лепа кућа. Я погледамъ изъ кола и видимъ надъ капијомъ № 282. — „То є та кућа!“ рекне ми кочијашъ и я отворимъ врата и одемъ у башту. Нигди никога писамъ могао видити. Сви прозори на кући били су затворени. Различне путанѣ по башти водиле су ме на различне стране. Клупе намештene биле су празне. У једномъ краю примѣтимъ једногъ погуреногъ старца, гдѣ сипа некой птици воду у кавезъ. Тай ме за цело нетражи, помислимъ у себи, по ипакъ поћемъ му ближе. Но на један-путъ, у једномъ маломъ зеленомъ ладнику, видимъ једногъ усамљеногъ, гдѣ седи и удубљено чита једну книигу. Та книига била є моя наймилја книига: *Песме Ламартинове*; а тай што є читАО, био є мой найбољи прятелъ Димитриј Матић. Онъ, кои ме є свакiй данъ нагледао, и чудio се већи да недолазимъ,

и почео мислiti да ме є гдъ снегъ на Алпима затрда спаваю, нie се могао толико обрадовати; колико я, кои се никако писамъ надао, да ћу икоегъ одъ мои хайделберски и берлински прятеля и земљака овде наћи, а нарочито иѣга за когъ самъ мислju да се изъ Базела или изъ Невшатла одавно у Хайделбергъ повратио. Имали смо се о чему разговарати, нашъ въ разговоръ био о путованю по Швайцерской. „У овимъ местима“ каже ми онъ, показуюћи ми једну гомилу лепы книига — „нетреба човекъ ништа друго да чита осимъ поезије. У оваквимъ местима са оваквимъ лепымъ книигама, може се човечја душа подмладити, може се одморити одъ хайделбергскиј панекта; само на обалама овога езера, може човекъ — забунићија лармомъ велики вароши и уморенъ опорвимъ штуцијама — наћи своју душу тихо пристаниште. —“

(продужиће се.)

КАРАВАНЪ.

Пре двадесетъ година — приповедаше једанъ египетскij трговацъ. — Имао самъ збогъ мои трговачкиј по слова да идемъ у Мекку, и зато се рѣшимъ у друштву съ једнимъ великимъ караваномъ поћи, кои є тада крозъ Каиро дошо. Када су насъ на полазакъ спремне камиле иза вароши очекивале, оставимъ једногъ друга и сопутника могъ, да ми ствари и камилу чува, а я се јоштъ једнапутъ фамилиј мојој вратимъ, да се съ ньомъ опростинъ. Почемъ самъ све мое, последњиј путь изгрло и изљубио, хтедо кућу оставити, но наймлађе мое одъ 3. године детенце викну ме молећи ме, да га јоштъ једнапутъ полюбимъ. Текъ што га у паручъ узмемъ, таки почеруцијама по цепу хальбине мое тумарати, у којој, као што самъ мислju, надало се наћи воће, кое самъично свакадъ по повратку момъ съ пјаце кући доносio; но на жалостъ не нађе башъ ништа, и тако я чимъ га предамъ у материј наручъ, да се небы одоџио, одма појтимъ въ друштву.

После једногъ саата сви се на путь кренемо, и после двоноћногъ путованя станемо одмарати се за неколико дана, како бы се међутимъ и камиле мало опоравиле, а и мы нужну воду за пиће спремили, пре него што се у нагло путованj крозъ пустиню упустимо. Потомъ продолжимо наше опасно путованj, и ступимо већи на песчану равницу гдѣ никаква трага човечјегъ примѣтили нисмо, а то зато, што ветаръ силнији дува па све то завејава. Ова равница или бољ рећи неизмерна пустиня, изгледала є какво море безъ воде. — Када су силни редови камила безтопотно преко равнице снажно корачали, изгледаше као сјенка кадъ ноћи нагло лети. Овако смо узастопе седамъ ноћи безъ одмора путовали докъ смо до извора једногъ дошли, гдѣ смо наше изпразњене мешине опеть водомъ напунили, и одма далъ наше теготно путованj продужили, при свемъ томъ, и ако смо добро знали да пре три дана у Акабу стићи не можемо.

Другiй данъ предъ зору текъ што смо шаторе наше разапели, подиже се надъ нама мрачанъ облакъ, и све насъ страомъ преиспуши. Облакъ є свакогъ минута све већи и већи бывао, и наскоро претвори се у светложуту бою, непрестано разшируји се, докъ нiе наскоро већи чистъ неба покрјо; и садъ насъ напрасно спопаде сила

на олуина, коя е све што јој на путу стајло предъ со-
бомъ юрила; песакъ у облаке подизала и нама га у очи
бацала. Емировъ шаторъ кој е у почетку ветру мало
попустio био, прође ако мъ брзиномъ поредъ мене, докъ
су међутимъ и сви остали шатори неки къ земљи попа-
дали, а неки пакъ у воздухъ подигли се и на све стране
летили.

Наді нама летили су читави песковити облаци; ка-
миле укопање свое воздрве у песакъ. Самумъ (ветаръ)
небијаше јоштију свою јрость вадъ нама ни излјо а
већъ после краткогъ времена нје било ништа за разли-
кованъ. Све је то било мрачно и ужасно; но јоштију ужас-
нији био је слухъ збуњивогъ умирућегъ говора, и вриске
жена; рзанъ и бесно скакање коня и друге животинѣ. Све
је ово кое одъ стра попадало, кое пакъ силномъ олу-
иномъ земљи оборено.

Ја самъ био поредъ једне мое камиле лежао, и очеки-
вао прекривеномъ главомъ исподъ камиле съ ужасомъ
смртј. Овако самъ, једанъ добаръ сатъ лежао, кадъ за-
тимъ почнемъ яко осећати како ми је сво тѣло усјанимъ
пескомъ сило притиснуто, а што се дисања тиче, то је
тако слабо било, да самъ једва живъ остао. Но найпо-
сле опетъ слободно оданемъ и на радость здравији воз-
духъ осетија. Садъ полако подигнемъ главу; али ништа
нисамъ видити могао, кромъ жућкасте светлости. Мислио
самъ да самъ ослепio, па каква остае надежда слепоме у
пустинији.
(край слѣдуе.)

М Р В И Ц Е

Муштерија. Али за бога трговче ова је чоя врло ску-
на. Мени баремъ треба јединијомъ ценомъ да дадешъ,
ты знашъ я самъ твой приятель.

Трговацъ. Тако је, я гледамъ да одъ прателя што
годъ откинемъ, я одъ прателя и живимъ, непрятель ни-
како ми у дућанъ и недолазе.

— Једно дете за ручкомъ заните да му даду пече-
ња. На то му отацъ рекне, да то нје учтиво одъ њега
што самъ иште, него, треба да чека кадъ му ко годъ
безъ његовогъ исказа даде. На другомъ ручку седило је
дете до пола ручка, и нико се несећа да што годъ мете
предъ њега. Дете кадъ види то рекне отцу: Тата дай
ми мало соли. „А што ће ти суне?“ рекне отацъ. „Да
посолимъ ово печење што сте се сетили, те сте ми дали.“
Отацъ се насмеје и дозволи суну да у будуће свагда иш-
те самъ.

— Једанъ таліјанскиј грађа имао је сына одвећу ту-
нијава, кој је избегавао друштво. Отацъ га један-путъ по-
сао зашто кадъ ко годъ дође, неразговара се. „А шта
ју да се разговарамъ?“ упита сунъ. „Започни разговоръ
съ гостима, пытай јих како су кодъ куће шта имъ ради
фамилија и тако далѣ.“ рекне му отацъ. Сунъ то упамти,
и једва је чекао да когодъ дође. Но по несрети првый
гостъ био је једанъ калуђеръ. Сунъ одма изтрчи предъ
њега съ пытанјемъ: „Како сте шта радите, шта вамъ ра-
де деца и жена?“

— Једанъ лоповъ увуче се иођу у собу једногъ сиро-
машка, отвори му сандукъ, и почне новце тражити. Газда

пробуди се и кадъ види лопова шта ради, насмеје се па
му рекне: „Е, мой брайко ту я немогу ништа ни у средъ
подне да нађемъ, а камо-ли иођу.“ Па се преврне на дру-
гу страну и заспи безъ бриге, а лоповъ утече.

— Једанъ официръ, био је у једну шпан-
ску принцезу, али јој нје смео свою любовъ изјавити. О-
на то примѣти, и кадъ види једномъ рекне му: я бы же-
лила видити портрет, оне девойке коју вы обожавате.“ Офи-
циръ незбуни се нимало, него јој изнесе једно мало о-
гледало.

— Једанъ трговацъ имао је два сина, одъ који једанъ
е био врло приљканъ и рано је на посао ишао, а други
је био ленъ и обично спавао је дуго. Једно јутро, тр-
говацъ држећи пуну кесу новаца, је свомъ леномъ си-
ну у собу, који је јоштију спавао, пробуди га и рекне му:
Видишъ сине, како је добро приљканъ быти. Твой братъ
поравно па нашао ову кесу пуну новаца. „Е, тата“ од-
говори му синъ зеваоћи. — „И онай чија је та кеса да је
до ово доба спавао, не бы зацело ту кесу изгубио.“

— Једанъ слепацъ закопа на једномъ месту десетъ
дуката, његовъ комшија види то, па оде те ископа. Сле-
пацъ после некогъ времена оде да обиђе свое новче, кадъ
тамо, позна да су ископани и однешени. Онъ одма по-
сумња на свогъ комшију. Промисли се добро, и једно ју-
тро оде му (комшију) и рекне: „Имамъ на једномъ месту за-
копани десетъ дуката, ови дана закопа ћу на оно место
јоштију двадесетъ дуката.“ Комшија како се растане са
слепцомъ отрчи одма и закопа они десетъ дуката на ны-
ово старо место, у надежди да ће и они двадесетъ после
изкопати. Слепацъ оде и изкопа и они десетъ дуката,
на зовне комшију и рекне му: Ты си комшија већиј сле-
пацъ одъ мене.

П О Д Г Р Ђ В Ц И.

— У шестомъ вѣку изобрѣтene су воденице на ла-
ђама, и почеле у Риму правити се; а ветреняче текъ по-
сле 400 година, почеле су се употребљавати.

— У Болонији год. 1200 прво правословно училиште
имало је 20 хиљада ученика.

— 1147 год. положенъ је Москви темељ, коју је Таш-
мерланъ 1395. год. опустошио.

— Мостови одъ лађи почели су се правити 1290.
год. — Папирне новце имали су у Майланду јоштију у
13-омъ вѣку.

— 1237. год. умръо је светији Сава архиеп. србскij

— 1241. год. опљиће татари Србију.

— 1339. год. била је страшна куга у Европи.

— 1509. год. србскij владика Максимъ положио је
темељ монастиру Крушедолу у Фрушкај гори. Онъ је
умръо 1516 год.

З А Ч И Н Ц И.

Ко у подне устане, неспава вазданъ.

Шта је стало звездама, што на ны пси лају.

Люди и ветаръ брао се промену.

Човекъ како се роди, починије умирати.

Нема ни једнога на свету да је тако вѣштъ, да не-бъ има шта выше учити.

Три ствари праве човека добрымъ майсторомъ: зна-ти, моћи и хтети.

Оно је мнѣније најболѣ кое звечи.

Ко се у јагњу претвори појду га курици.

ДОМАЋИ ТЕАТРЪ.

Кочиљић. Господине, ноћасъ је пркао доратъ, пезнамъ шта му је било.

Господинъ. Кои доратъ несрѣћниче?

Кочиљић. Та онай доратъ што сте га јуче јали.

Господинъ (уздане.) Боже мой, шта смо ти на овомъ свету!

О ЕЗЫКУ.

** „Influxus, der Einfluss, l'influence, втешеніе“ да ли је „у-пливъ“ или је „утицай“? „Пливати“ и „тећи“ су два саставни различна понятија. Теченје прилики само течномъ, пливавъ пакъ само тврдомъ тѣлу. Тако вода, вино, пиво, и т. д. тече, а влага, лађа, патка, конь, човекъ и т. д. плива.

На оцида, „пливанје“ не да се другачје понјати, развѣ по тѣлу течномъ, тако, да како рекнешь, да когодъ или штогодъ плива, одма мораши представити себи тѣло течно, по комъ се плива, изъ чега је опетъ очевидно, да су „тећи“ и „пливати“ два оддељна понятија, међу собомъ саставни различна. — И ако се о гдјекомъ течномъ тѣлу рекне, да плива, то се само у одношенију къ другомъ ређемъ течномъ тѣлу, наспрамъ кога је оно гушће, и односително тврдо, говори, и. пр. зејтинъ, масти и т. д. плива по води, сирћету и т. д. Тако река, море, тече, а пѣна плива, и т. д.

Очевидно је да је друго „тећи“, а друго „пливати“, и да ова изражења једно за друго произволно узима-ти, значи, производити забуну у понятијима.

Што је овдје речено о овимъ понятијима, израженима гла-голомъ, то вала о њима и онда, кадъ се она изражавају сущ-твитељнимъ, и тако друго је „тећенје“, а друго, „пливанје“, слѣдователно, друго је „утицай“, а друго „у-пливъ.“

Иста разлика постоји овога речији, кадъ се оне у преносномъ смислу узимају. Тако кадъ се хоће да каже, да когодъ или штогодъ има дејство на кога или на штогодъ, узима се понятије сродно одъ „тећи“ а не одъ „пливати“, почемъ теченје, а не пливанје, може имати дејство на кога или на штогодъ, и тако се само може рећи, да когодъ или штогодъ може имати утицай, никако пакъ упливъ на кога или на штогодъ.

Ово се потврђује примиромъ, узетимъ изъ други езику!

Нико неће казати:

„Detectio Americae exercebat magnam innatationem in res Europeas.

Die Entdeckung Amerikas übte ein großes Einflusswimmien auf die europäischen Angelegenheiten,

La découverte d'Amérique exerçait une grande nage sur les affaires de l'Europe.

Открытие Америки упражняло велико вливаніе на обстоятельства европейская и напротивъ свакъ, ко зна, казаће: „magnum influxum, grosus Einfluss, grande influence, велико втешеніе.“

Слѣдователно ни србски неће нико, ко зна, казати:

„Открытие Америке упражнявало в великий уливъ, но, великий утицай, на обстоятельства европейска.“

Нико дакле не узима рѣчу одъ понятија пливанія, већъ сви узимају је одъ понятија течења, кадъ хоће упражњене дејствија на кога или на штогодъ да изразе: не могу дакле ни Србљи разумно рѣчъ ову другачје, но тако исто узимати.“

На жалост увукла се одъ некога времена ова рѣчу уливъ мејето утицай у „Србске Новине“ и упражњава право грађанства, чимъ је данъ поводъ невѣштимъ и немыслећимъ читатељима, те се она, као изъ явногъ органа узета, и у саобраћању много употребљава, противъ чега добро бы било да ово објасненје послужи за предохранење.

Influxus дакле, дес Einfluss, l'influence, је славенско втешеніе, и найпосље нека бы филозози рѣчили, да ли ће се болѣ србски рећи утешенје, утокъ или утицай? Я за прво и друго не бы био, што ми прво је тако практично, а друго често послужи за ушиће, но бы би самъ за утицай, али никакоимъ начиномъ за уливъ.

ДОМАЋЕ НОВОСТИ.

— Госп. Стеванъ Книћанинъ войвода, повратио се изъ мејадийскиј купатила.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Депеша кн. Горчакова изъ Крима одъ 17. о. м. явља: да су Руси освојили опетъ утврђена што су имъ сајозници били одузели.

— Цару Наполеону честитају са сви страна што се срећно спасао, и што га погодио онай што је 16. о. м. на њега пуцао. Злочинацъ родомъ је таліанацъ, и пуцао је изъ двојевногъ пиштола на цара, који је између ађутанта на конју јашio. Царъ се пје ни мало сбунјio, него је мирно далъ својо поштнију продужјio. А у вече тога истогъ дана био је съ царицомъ у театру, гдје је са особитимъ одушељењимъ дочеканъ био. Царъ је какју састави оставио свою намјеру, да у Кримъ путује.

— У Бечу је држано у цркви богу благодарење за срећно спасење цара францускогъ, гдје су осимъ друге многе господе и министри присуствовали.

— Говори се да је царъ рускиј Александръ у краткомъ времену у Варшаву доћи.

— Воєна условја између Аустрије и западнији сила прогледана су и подпишана, и по томе, повине мисле да је се Аустрија у овай ратъ съ оружјемъ уместити.

— Турци су изъ Жабљака 12. о. м. изъ топова пуцали на једно погранично црногорско село. Кнезъ црногорскиј задржао је црногорце да се нетуку, и да нејориште на Турке, докле се найпре са новопостављенимъ пашомъ скадарскиј неразговори.

Течай новаца: сребро $27\frac{3}{4}$; дукати по 5 фор. 52 кр. кр. за банке.